

Neljäpäev, 22. oktoobri 2009

Euroopa välisteenistuse loomise institutsioonilised aspektid

P7_TA(2009)0057

Euroopa Parlamendi 22. oktoobri 2009. aasta resolutsioon Euroopa välisteenistuse loomise institutsiooniliste aspektide kohta (2009/2133(INI))

(2010/C 265 E/03)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu Lissaboni lepingust tuleneva versiooni artikli 3 lõiget 5 ning artikleid 18, 21, 24, 26, 27 ja 47;
 - võttes arvesse Lissaboni lepingu vastu võtnud valitsustevahelise konverentsi lõppaktile lisatud deklaratsiooni nr 15 Euroopa Liidu lepingu artikli 27 kohta;
 - võttes arvesse oma 20. veebruari 2008. aasta resolutsiooni Lissaboni lepingu kohta, eriti selle lõike 5 punkti e⁽¹⁾;
 - võttes arvesse oma 5. septembri 2000. aasta resolutsiooni ühise ühenduse diplomaatia kohta⁽²⁾;
 - võttes arvesse oma 14. juuni 2001. aasta resolutsiooni komisjoni teatise kohta, mis käsitleb välisteenistuse arendamist⁽³⁾;
 - võttes arvesse oma 26. mai 2005. aasta resolutsiooni Euroopa Liidu välisteenistuse institutsiooniliste aspektide kohta⁽⁴⁾;
 - võttes arvesse põhiseaduskomisjoni poolt 10. septembril 2008 korraldatud seminari;
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 48;
 - võttes arvesse põhiseaduskomisjoni raportit ja väliskomisjoni ning arengukomisjoni arvamusi (A7-0041/2009),
- A. arvestades, et tulevase Euroopa välisteenistuse ülesehitus on äärmiselt oluline, kui liidu välissuhteid soovitakse muuta ühtsemaks ja tõhusamaks ning paremini nähtavaks;
- B. arvestades, et Euroopa välisteenistus tuleneb kolmest Lissaboni lepinguga lisatud uuendusest: valitakse püsiv Euroopa Ülemkogu eesistuja, kes vastutab riigipeade ja valitsusjuhtide tasandil liidu esindamise eest välissuhetes; Euroopa Ülemkogu määrab Euroopa Komisjoni presidendi nõusolekul liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja, kellest saab välissuhete eest vastutav komisjoni asepresident; ning liidule omistatakse selgesõnaliselt juriidilise isiku staatus, mis annaks liidule rahvusvahelisel tasandil täieliku tegevusvabaduse;

⁽¹⁾ ELT C 184 E, 6.8.2009, lk 25.⁽²⁾ EÜT C 135, 7.5.2001, lk 69.⁽³⁾ EÜT C 53 E, 28.2.2002, lk 390.⁽⁴⁾ ELT C 117 E, 18.5.2006, lk 232.

Neljapäev, 22. oktoobri 2009

- C. arvestades, et Euroopa välisteenistus on ühenduse *acquis'* loogiliseks jätkuks liidu välissuhetes, kuna selle tulemusena paraneb asjaomaste haldusüksuste kooskõlastatus ühisele välis- ja julgeolekupoliitikale ühise lähenemisviisi kujundamisel, ja ühenduse välissuhetes, mida korraldatakse kooskõlas ühenduse mudeliga; arvestades, et Euroopa välisteenistus täiendab liikmesriikide diplomaatilisi esindusi, muutmata nende tähtsust küsitavaks;
- D. arvestades, et Euroopa Liidu roll ülemaailmse partnerina on viimastel kümnenditel kasvanud, ning selleks, et EL saaks tegutseda ühiselt ja lahendada üleilmseid probleeme ühtselt, järjepidevalt ja tõhusalt, on tarvis uut lähenemisviisi;
- E. arvestades, et on oluline rõhutada, et Euroopa Parlament on järjekindlalt kutsunud üles looma ühist Euroopa diplomaatilist teenistust, mis vastaks liidu rahvusvahelisele rollile ning suurendaks liidu nähtavust rahvusvahelisel areenil ja võimet rahvusvahelises plaanis tulemuslikult tegutseda; arvestades vajadust kutsuda nõukogu, komisjoni ja liikmesriike üles haarama kinni Euroopa välisteenistuse loomisega tekkinud võimalusest töötada välja ühtsem, järjepidevam ja tõhusam välispoliitika;
- F. arvestades, et Euroopa välisteenistuse loomine peab aitama vältida liidu välistegevuses topelttööd, ebatõhusust ja ressursside pillavat kasutamist;
- G. arvestades, et Euroopa välisteenistus peaks tooma ELi kui arengumaade juhtiva partneri paremini üldsuse teadvusesse ning tuginema ELi ja arengumaade vahelistele väga headele suhetele;
- H. arvestades, et Lissaboni lepingus on arengukoostöö määratletud konkreetsete eesmärkidega ja iseseisva poliitikavaldkonnana, mis on võrdne teiste välispoliitika valdkondadega;
- I. arvestades, et Euroopa Liidu lepingu artiklit 27 käsitlevas deklaratsioonis nr 15 nägid liikmesriikide valitsused ette, et asepresident / kõrge esindaja, komisjon ja liikmesriigid peaksid alustama ettevalmistusi Euroopa välisteenistuse loomiseks niipea, kui Lissaboni leping on alla kirjutatud;
- J. arvestades, et pärast Lissaboni lepingu jõustumist vastutab komisjoni asepresident ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja liidu välistegevuse ühtsuse eest; arvestades, et nimetatud ülesande täitmisel on ta komisjoni asepresidendina vastutav komisjoni välissuhete eest ning samal ajal rakendab ta nõukogu juhtnööride kohaselt ühist välis- ja julgeolekupoliitikat (nn topeltpädevus); arvestades, et asepresident / kõrge esindaja hakkab kasutama Euroopa välisteenistuse abi; arvestades, et Euroopa välisteenistuse personali moodustavad nõukogu sekretariaadi ja komisjoni ametnikud ning liikmesriikide diplomaatilistest teenistustest lähetatud töötajad;
- K. arvestades, et komisjon, kelle volitused tulenevad aluslepingutest ja Euroopa Kohtu praktikas tunnustatud ühenduse institutsioonide õigusest korraldada oma asju ise, on ühenduse välistegevuse laienedes saatnud mitmeid delegatsioone kolmandatesse riikidesse ja rahvusvahelistesse organisatsioonidesse; arvestades, et nõukogul on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga suhteid korraldavad kontaktasutused New Yorgis ja Genfis; arvestades, et nimetatud komisjoni delegatsioonide ja nõukogu kontaktasutuste ühendatud panus või nende muutmine nõukogu ja komisjoni ühisesindusteks loob ligikaudu 5 000 töötajaga võrgustiku, mis on üheks Euroopa välisteenistuse loomise alustalaks;
- L. arvestades, et Lissaboni lepingu jõustumisel määratakse Euroopa välisteenistuse korraldus ja toimimine nõukogu otsusega asepresidendi / kõrge esindaja ettepaneku põhjal pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ning komisjonilt nõusoleku saamist;

Neljäpäiv, 22. oktoobri 2009

- M. arvestades, et mitmed Euroopa välisteenistuse ülesehitust käsitlevad põhimõttelised küsimused tuleks lahendada piisavalt aegsasti, et teenistus võiks tööd alustada võimalikult ruttu pärast asepresidendi / kõrge esindaja ametissenimetamist;
- N. arvestades, et kuna Euroopa välisteenistuse loomisel konsulteeritakse Euroopa Parlamendiga, ning võttes arvesse mõju eelarvele, on Euroopa välisteenistuse tõhusa käivitamise ja talle vajalike rahaliste vahendite tagamise oluliseks eelduseks parlamendiga peetav varajane ja sisuline dialoog,
1. märgib, et konvent pakkus pärast intensiivseid arutelusid Euroopa välisteenistuse ülesehituse teemal välja mudeli, mis annab Euroopa Parlamendile ja komisjonile tähtsa rolli; juhib tähelepanu sellele, et valitsustevahelise konverentsi kokkuleppel Lissaboni lepingus lõpuks vastu võetud erimenetlus – mille kohaselt nõukogu teeb otsuse ühehäälselt asepresidendi / kõrge esindaja ettepaneku põhjal pärast konsulteerimist Euroopa Parlamendiga ning komisjonilt nõusoleku saamist – säilitab liidu institutsioonidevahelise tasakaalu ning eeldab konsensusel põhineva lahenduse leidmist;
 2. tuletab komisjonile taas meelde, et Euroopa välisteenistuse asutamise otsust ei saa teha ilma komisjoni nõusolekuta; kutsub komisjoni üles rakendama Euroopa välisteenistuse ettevalmistamisel kogu oma institutsioonilist kaalu ühenduse mudeli säilitamiseks ja edasiseks arendamiseks liidu välissuhetes; tuletab lisaks meelde, et Euroopa välisteenistuse asutamisel peab olema saavutatud kokkulepe eelarveküsimustes;
 3. kutsub komisjoni, nõukogu, liikmesriike ja tulevast asepresidenti / kõrget esindajat üles siduma end kindlalt Euroopa Parlamendi osalusel saavutatava kokkuleppega Euroopa välisteenistuse loomise kõikehõlmava ja kõrgete eesmärkidega kava osas;
 4. soovib, et Euroopa Liidu lepingu Lissaboni lepingust tuleneva versiooni artiklite 18, 27 ja 40 kohaselt loodavat Euroopa välisteenistust käsitlev lähenemisviis peaks välja kujunema kogemuste põhjal; on seisukohal, et sellist organit nagu Euroopa välisteenistus ei saa praegu täielikult raamistada või eelnevalt kindlaks määrata, vaid see tuleks sisse seada vastastikusel usaldusel ning järjest suurematel eksperditeadmiste ja jagatud kogemuste põhjal;
 5. tuletab meelde, et Euroopa välisteenistus peab tagama põhiõiguste harta täieliku kohaldamise Euroopa Liidu välistegevuse kõikides aspektides kooskõlas Lissaboni lepingu olemuse ja eesmärgiga; rõhutab, et Euroopa välisteenistuse vastutada on välistegevuse ja liidu muude poliitikavaldkondade kooskõla tagamine vastavalt Euroopa Liidu lepingu Lissaboni lepingust tuleneva versiooni artikli 21 lõikele 3;
 6. kinnitab järgmisi põhimõtteid ning kutsub komisjoni tungivalt üles nõudma edasiste ettepanekute tegemisel nende põhimõtete järgimist kooskõlas Lissaboni lepingu sätete olemuse ja eesmärgiga ning konvendi arutelude vaimus:
 - a) Euroopa välisteenistusse tuleks avatud ja läbipaistva protsessi kaudu ametisse nimetada isikuid nende teenete, eksperditeadmiste ja pädevuse alusel ning asjakohasesproportsioonis ja geograafilist tasakaalu järgides komisjonist, nõukogust ja liikmesriikide diplomaatilistest teenistustest, tagades, et asepresidendil / kõrgel esindajal oleks võimalik kasutada ühtviisi kõigi kolme teadmisi ja kogemusi; peale selle peab Euroopa välisteenistuse institutsiooniline ülesehitus hõlmama sellist soolist struktuuri, mis nõuetekohaselt peegeldab Euroopa Liidu võetud kohustusi seoses soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamisega;
 - b) Euroopa välisteenistuse ülesehitus peaks parandama liidu välistegevuse järjekindlust ja esindatust välissuhetes ning seetõttu tuleks Euroopa välisteenistuse raamesse viivitamatult koondada eelkõige välissuhetega kitsamas tähenduses tegelevad üksused ja kolmandates riikides asuvate delegatsioonide juhtivad ametikohad; olukorra arenedes võib kaaluda, milliseid muid ülesandeid võiks Euroopa välisteenistusele veel anda;

Neljapäev, 22. oktoobri 2009

- c) komisjoni peadirektoraatidelt ei ole siiski vaja ära võtta kogu nende välissuhetealast vastutust; praeguse ühenduse välismõõtmega poliitika terviklikkus tuleks säilitada eelkõige valdkondades, kus komisjonil on täidesaatev võim; püüdes vältida dubleerimist, peaks komisjon looma erimudeli sellistele asjaomastele talitustele;
- d) sõjaliste ja tsiviilkriiside ohjamise üksused tuleb viia asepresidendi / kõrge esindaja alluvusse, ning sõja-väelaste ja tsiviiltöötajate juhtimiskord ja organisatsiooniline ülesehitus võivad vajadusel üksteisest erineda; Euroopa välisteenistuse osaliste poolne luureandmete analüüsi ühiskasutus abistab oluliselt asepresidendi / kõrget esindajat tema mandaadi täitmisel, milleks on liidu ühtse, järjepideva ja tõhusa välispoliitika juhtimine;
- e) kolmandates riikides asuvad komisjoni delegatsioonid ja nõukogu kontaktasutused ning võimaluse korral ELi eriesindajate bürood tuleks ühendada „liidu saatkondadeks”, keda juhib asepresidendi / kõrge esindaja ees vastutav Euroopa välisteenistuse personal; komisjoni peadirektoraatidele ei tohiks teha takistusi erialanõustajate lähetamisel tööle selles raamistikus;
- f) Euroopa välisteenistus peab tagama, et Euroopa Parlamendil oleksid ELi delegatsioonides kontaktisikud, kes tagavad koostöö Euroopa Parlamendiga (nt selleks, et tugevdada parlamentaarseid kontakte kolmandates riikides);

7. arvab, et Euroopa välisteenistus, mis on organisatoorselt ja eelarveliselt sui generis teenistus, tuleb hõlmata komisjoni haldusstruktuuri, kuna see tagaks täieliku läbipaistvuse; on seisukohal, et Euroopa välisteenistuse asutamist käsitleva otsusega tuleks asepresidendi / kõrge esindaja juhtimisvolituste abil õiguslikult siduval moel tagada, et välisteenistuse kohta teeb vastavalt Lissaboni lepingus sätestatule välispoliitika traditsioonilistes valdkondades (ÜVJP ning ühine julgeoleku ja kaitsepoliitika) otsuseid nõukogu ning ühiste välissuhete valdkonnas volinike kolleegium; arvab, et Euroopa välisteenistus tuleks moodustada järgmiselt:

- a) kogu Euroopa välisteenistuse personalil peaks päritolust olenemata olema samasugune alaline või ajutine staatus ning samad õigused ja kohustused, näiteks ajutiste ja alaliste ametnike vahel ei tohiks olla erinevusi seoses tööülesannete või positsiooniga organisatsioonilises struktuuris; ajutiste teenistujate erineva päritolu tõttu tuleks nende staatuse suhtes kohaldada ELi ametnike personalieeskirju, tingimusel et lähtekoha ametivõimud lähetavad neid Euroopa välisteenistusse tööle teenistuse huvides;
- b) Euroopa välisteenistuse ametisse nimetava ametiisiku pädevus tuleks anda asepresidendile / kõrgele esindajale, tagades, et teenistuse juhised koostatakse kooskõlas aluslepingust tuleneva vastutusega ning asepresident / kõrge esindaja teeb otsused personali ametissenimetamise, edutamise ja teenistuse lõpetamise kohta;
- c) arvestades, et juhised tulenevad aluslepingutes kindlaksmääratud vastutusest, peaks Euroopa välisteenistuse personalil olema teatav objektiivne sõltumatus, mis võimaldab teenistusel täita oma ülesandeid optimaalselt; sellise sõltumatuse võiks tagada ametissenimetamine kindlaksmääratud perioodiks, näiteks viieks aastaks, mida on võimalik pikendada, ja mida võib lühendada üksnes siis, kui asjaomane teenistuja ei täida ametlikke kohustusi;
- d) analoogiliselt varasemate pretsedentidega ⁽¹⁾ tuleks vastutus ametisse nimetava ametiisiku ülesannete täitmise eest, pidades silmas Euroopa välisteenistuse personali töölevõtmise haldamist ning asepresidendi / kõrge esindaja poolt ametissenimetamiste, edutamiste ja teenistuse pikendamise või lõpetamise kohta tehtud otsuste rakendamist, määrata asjaomasele komisjoni peadirektoraadile;

⁽¹⁾ Nt komisjoni 28. aprilli 1999. aasta otsuse 1999/352/EÜ, ESTÜ, Euratom, millega asutatakse Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF), artikkel 6 (EÜT L 136, 31.5.1999, lk 20).

Neljapäev, 22. oktoobri 2009

- e) liikmesriikide diplomaatiliste teenistuste töötajate lähetamist Euroopa välisteenistusse tuleks pidada nendes teenistustes tehtava karjääri lahutamatuks osaks;
- f) Euroopa välisteenistuse asutamist käsitleva otsusega tuleks kehtestada teenistuse organisatsiooniline struktuur ja see peaks sisaldama komisjoni eelarve osana (halduskulud) iga-aastase eelarvemenetluse raames vastu võetava ametikohtade loetelu, mis võimaldaks ehitada teenistust üles struktureeritult ja tuvastatud vajadustega sammu pidades;
- g) Euroopa välisteenistuse loomiseks on vaja eelarvedistsipliini ja usaldusväärset finantsjuhtimist käsitlevat institutsioonidevahelist kokkulepet⁽¹⁾ kohandada, nagu on sätestatud punktis 4 ja II osa punktis G; tegevus- ja halduskulude jaotamise põhimõttest (finantsmääruse artikli 41 lõige 2⁽²⁾) tuleb rangelt kinni pidada;
- h) asepresident / kõrge esindaja peaks enda puudumisel määrama asendaja iga üksikjuhtumi puhul eraldi, pidades iga kord silmas, milliseid ülesandeid tuleb täita;
8. tuleb meelde vajadust saavutada komisjoni tulevaste ettepanekute osas finantsmääruse ja personalieeskirjade muutmiseks kokkulepe parlamendiga; kordab oma kindlat otsust rakendada täies ulatuses oma eelarvepädevust seoses kõnealuste institutsiooniliste uuendustega; rõhutab, et Euroopa välisteenistuse rahastamine peab aluslepingute kohaselt jääma täielikult eelarvepädevate institutsioonide kontrolli alla;
9. peab asjakohaseks, et:
- a) Euroopa välisteenistust peaks juhtima asepresidendi / kõrge esindaja ees vastutav peadirektor, kes võiks asepresidenti / kõrget esindajat teatavatel juhtudel esindada;
- b) Euroopa välisteenistus peaks jagunema mitmeks direktoraadiks, millest igaüks oleks vastutav liidu välis-suhete geostrateegiliselt olulise valdkonna eest, ning direktoraatideks, mis tegeleksid julgeoleku- ja kaitsepoliitika teemadega, rahukindlustamise ja tsiviilkriisiohjega, mitmepoolsete ja horisontaalsete küsimustega, sealhulgas inimõiguste ja haldusküsimustega;
- c) Euroopa välisteenistus peaks iga direktoraadi raames struktureerima Brüsselis asuvate riigiüksuste koostööd liidu delegatsioonidega (saatkondadega) kolmandates riikides;
- d) nõukogus või Euroopa Ülemkogus ei peaks olema välisteenistuste dubleerimist;
10. märgib, et kui ELi delegatsioonid kolmandates riikides hakkavad täiendama olemasolevaid liikmesriikide diplomaatilisi esindusi, võib tõhusus pikas perspektiivis paraneda, sest tulevane ELi delegatsioon võiks paljudel juhtudel võtta enda peale konsulaarteenuste osutamise ja Schengeni viisaküsimustega tegelemise;
11. on arvamisel, et Euroopa välisteenistuse korraldust ja toimimist kindlaksmääravas otsuses tuleks samuti sätestada, et liidu saatkonnad kolmandates riikides peavad vajaduse korral ja vastavalt nende käsutuses olevatele ressurssidele osutama logistilist ja haldusabi kõikide liidu institutsioonide liikmetele;

⁽¹⁾ 17. mai 2006. aasta institutsioonidevaheline kokkulepe Euroopa Parlamendi, Nõukogu ja Komisjoni vahel eelarvedistsipliini ja usaldusväärse finantsjuhtimise kohta (ELT C 139, 14.06.2006, lk 1).

⁽²⁾ Nõukogu 25. juuni 2002. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa ühenduste üldelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust (EÜT L 248, 16.9.2002, lk 1).

Neljapäev, 22. oktoobri 2009

12. nõuab, et tulevane kõrge esindaja võtaks kohustuse teavitada parlamendi väliskomisjoni ja arengukomisjoni töötajate määramisest Euroopa välisteenistuse kõrgetele ametikohtadele ning lubada komisjonidel soovi korral korraldada kandidaatide kuulamist, kuna Euroopa Liidu delegatsioonid hakkavad kuuluma Euroopa välisteenistuse koosseisu ja kuna nad peaksid saama juhtnööre tulevaselt asepresidendilt / kõrgelt esindajalt, olema tema järelevalve all ning kuuluma komisjoni haldusstruktuuri; nõuab lisaks, et tulevane asepresident / kõrge esindaja kohustuks pidama uusi läbirääkimisi Euroopa Parlamendiga sõlmitud kehtiva raamkokkuleppe⁽¹⁾ üle, pidades eelkõige silmas juurdepääsu tundlikule teabele ja muid sujuva institutsioonidevahelise koostöö tahke;

13. teeb ettepaneku uurida, millises ulatuses võiks riikide konsulaarteenistustest lähetatud liidu saatkonna personal võtta vajaduse korral oma poliitiliste ja majanduslike ülesannete kõrval järk-järgult vastutuse mitte-liikmesriikide kodanikega seotud konsulaarülesannete ning kolmandates riikides viibivate liidu kodanike diplomaatilise ja konsulaarkaitsega seotud ülesannete eest, nii nagu see on juba ette nähtud EÜ asutamislepingu artiklis 20; teeb lisaks ettepaneku kaaluda koostöövõimalusi Euroopa Parlamendi ametnike ja Euroopa välisteenistuse vahel;

14. on seisukohal, et on vaja astuda täiendavaid samme liidu ametnikele välissuhetealase koolituse pakkumisel; soovib luua Euroopa diplomaatilise kolledži, mis annaks tihedas koostöös liikmesriikide asjakohaste organitega nendele liidu ja liikmesriikide ametnikele, kellel tuleb hakata tööle välissuhteid hõlmavatel ametikohtadel, ühtlustatud õppekaval põhinevat koolitust, sealhulgas asjakohast koolitust konsulaar- ja legatsioonimenetluste, diplomaatia ja rahvusvaheliste suhete ning Euroopa Liidu ajaloo ja tegevuse alaste teadmiste teemal;

15. kutsub asepresidenti / kõrget esindajat üles koostama otsuse ettepanekut Euroopa välisteenistuse korralduse ja toimimise kohta, võttes arvesse käesolevas resolutsioonis esitatud suuniseid; jätab endale õiguse võtta nimetatud ettepaneku suhtes üksikasjaliku seisukoha vastavalt Lissaboni lepingust tuleneva Euroopa Liidu lepingu versiooni artikli 27 lõikele 3 ning vaadata finantsaspektid läbi eelarvemenetluse käigus; soovib siiski jõuda Euroopa Parlamendiga kõikides küsimustes varakult poliitilisele kokkuleppele, et mitte kulutada pärast Lissaboni lepingu jõustumist väärtuslikku aega poliitilistele vaidlustele Euroopa välisteenistuse ülesehituse üle;

16. kutsub komisjoni üles nõustuma asepresidendi / kõrge esindaja ettepanekuga üksnes siis, kui see vastab üldjoontes käesolevas resolutsioonis esitatud suunistele või kui Euroopa Parlamenti kaasavate institutsioonidevaheliste kontaktide kaudu on üksmeelselt saavutatud teistsugune kompromisslahendus;

17. on otsustanud, et kohtudes järgmise Euroopa Komisjoni ametissenimetamise menetluse käigus kuulamisel pädeva komiteega, palub järgmise komisjoni asepresidendi kandidaadil võtta käesolevas resolutsioonis tõstatatud küsimustes seisukoht;

18. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.

⁽¹⁾ Raamkokkulepe Euroopa Parlamendi ja komisjoni vaheliste suhete kohta (EÜT C 121, 24.4.2001, lk 122).